
Vesuv, Capri og Pompeji

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Vesuv, Capri og Pompeji

4

Vesuv, Capri og Pompeji

Vesuv, Capri og Pompeji

[1] Genoptrykt i "Vedersø-Jerusalem Retur" Pag 61-68

Jp. 18/3 34.

Vesuv, Capri og Pompeii.

Kaj Munks Rejsebreve.

Sognepræst Kaj Munk sender "Jyllandsposten" en Række Rejsebreve fra sin store Udenlandsrejse. Vi bringer i Dag det niende, hvori han fortæller om Vesuv, Pompeii og Capri.

Ved De, hvor meget en Mursten vejer, mine Damer? Ikke en af de smaa, gesvindte, strygebrættede, men en af de drøje, bastante, mæ-west-iske? Saadan en, som De vilde have Besvær med at løfte, hvis De ved et Ulykkestilfælde kom til at fatte om den med Deres Fingerenders Rosenblade? Hvad vilde De sige om at faa den læsset af paa Hovedet? Ingenting. Bare daane blidt hen. Tilmed kan jeg betro Dem en Hemmelighed: 14 saadanne Mursten vejer 14 Gange saa meget som 1.

*

Hvad vil De forøvrigt have, jeg skal fortælle Dem om Italien? Vil De følge mig ind i Kirkerne og Museerne for at se Kunst? Eller beder De for Dem, fordi det vil blive et altfor uendeligt anstrengende Stykke Arbejde, saa rigt som dette Land er paa den Vare? Ja, hvad er Italien ikke rigt paa? Men - indrømmet - ikke paa noget som paa Kunst. Paa *det* Omraade er den hele Halvø en Vulkan, dækket af den frugtbareste Lava. Billedhuggere og Malere og Træskærere og Arkitekter - der har staaet en Kappestrid mellem dem her alle Tidsaldr igennem, indtil Støvlen var proppet med Kunstværker, saa det er ved at løbe ovenud; "Rom er saa fuld af Guder som en Hund af Lopper ved Sct. Hans", hedder det i Luthers grove Mund.

Ja, Romerne indtog Grækenland med Sværdet, og bagefter indtog Grækerne saa Rom med Aanden. Hellensk Kunst, ægyptisk Kunst, persisk Kunst fandt hinanden og befrugtede hinanden under Kejserne. Og da den store Lømmel Middelalderen troppede frem og sparkede i Stykker, stillede Pave efter Pave sig værnende frem, bredte Kjolen ud og sagde: "Ikke hos mig!" Kirken reddede Oldtidens Aandsværdier og blev senere hen stærk nok til at være Moder for nye.

Den fattige Tømrer fra Galilæa, der med Smerte saa sit eget skinnende Tempels Søjler beskygges af den sig nærmende Undergang, havde naaet i sine korte tredive Aar at faa lagt Syld for en anden Søjlerække, som skulde bære og løfte Kunstens Hus som et Kapel inde i det Aandens evige Tempel, han vilde gøre Jorden til. Som Menneskeaadens Skønhedsevne havde sat Knopper og staaet i Flor under Kejserne, blomstrede den da videre under Paverne. Tysk Kunst, nederlandsk Kunst, dansk Kunst stræbte mod den evige Stad

og foldede sig ud under dens Solskin.

Og skønt Thorvaldsen var Protestant og altsaa en Kætter - saa stærk var dog stadig - midt i den ufravigelige Fastholdelse af alle Middelalderdogmers Mørke - Romerkirkens Følelse af Skønhedens Sandhed i sig selv, at da der døde en Pave og Gravmælet skulde rejses over ham i Domkirkens Alvældighed, kaldte Kardinalerne den Kunstner til det, de ansaa for den største - uden ængsteligt at spørge om Trosformular.

Men se, nu snakker vi jo alligevel om Kunst! Ja, hvordan Italien uden Æstetik? Nu vel, i Stedet for at forsluge os i Overflødighedshornet vil vi være forstandige og søge os en enkelt lille Oplevelse ud, give os god Tid sammen med den og lade den blive til den store Oplevelse. Vi vil gaa ind i en eller anden tilfældig lille Kirke, og saa rigt er det Land, vi er i, at vi næsten kan føle os forhaandssikre paa ikke at blive skuffet; vi vil staa stille og hengive os i Skuet af en Hvælving, en Pille eller sætte os i Andagt foran et Krucifix, et Maleri.

Men Gudbevares, hvad siger De? Vil De hellere til Vesuv? Jajada, saa tager vi til Vesuv i Dag, og jeg gaar alene ind i min Kirke i Morgen.

Ved De, hvem Cook er? Det er den Mand, der sælger Billetter til alle Baner og Skibe i Verdensrummet og arrangerer alle Rejser og Udflugter for Godtfolk. Naar Vorherre gaar ud og laver et stort Vidunder, gaar Cook bagefter ham og laver et lille et, saa man kan se det store. Der ligger nu Vesuv; drøjt stiger den rygende Kegle foran os mod Skyerne; og straks har Cook været der og sømmet en Bane fast paa den, saa man kan befare den op over Bæltestedet med Tog. Om det saa er en Bilvej, er den gravet i Zigzag ind i Vulkanen; men da blev Smeden, der bor derinde, ogsaa ærgerlig over alle de moderne Mekanikerpaahit - og tog i Sommer en Spand Lava og vaskede de øverste Par Hundrede Meter af Vejen væk igen.

De har glædet Dem til at kigge ned i Krateret; men det faar De slet ikke Lov til. For nogle Maaneder siden steg en Hitlersk Turist derop og derned, og det maa være med ægte tysk Grundighed, han undersøger Forholdene; for han er ikke vendt tilbage endnu; ihvorvel der er Turister nok i Verden, har man dog siden da arrangeret sig saadan med Vulkanen, at den skal have sin Kalot for sig selv.

Men jeg har en anden Oplevelse til Dem. Kan De se de Mænd deroppe, ved De, hvad det er for nogle? det er Snekastere; det er just, hvad det er; naa, kan De mærke det paa Vinden? Den er kold nu, rigtig biderhvas *imod* - God Dag, Italienere, uvant Arbejde, hvad? Og nu aser vi i Sneen, ja, i Sne til over Knæene; Blæsten river og rusker i os, og helt ude paa Yderranden af Stien maa vi vade, og fælt var det at begynde at rutsje. Sko og Strømper er gennemsivet, Knæene som behængt med Bly; o nej, nu kan vi vist ikke mere, skal vi ikke vende om? *Da* - pludselig væk er Blæst og Sne! Vi staar i Læ paa en bred, knortet Slette, nær ved 1000 Graders Varme, ildrød Lava skubber sig med Sneglefart frem imod os, og Bjerget selv pruster under hule Drøn sin Røgsøjle op for Næsen af os. Gult og grønt Svovl krummer sig langs med Jorden, hist og her ryger det med giftige Dampe, Ilden flammer ud af et Hul i den stivnede Lava, hvorpaa vi gaar, en Jernstang, der stikkes derind, henter en hvæsende, grødet Masse frem, som straks i Luftens Kulde stivner til haardt Metal. Nærmere

ælder den glødende Lava sig, allerede saa størknet paa Overfladen, at man kan springe op og spasere paa den.

Prøv det selv! Men ikke for længe, saa De brænder Fødderne af. Underlige Følelse af Tryghed og Utryghed: altsaa dog gørlygt at gaa paa Jorden, naar den er gloende. Hvad den forøvrigt altid er.

Med Garanti:

Vesuv.

Stilling: Vulkan.

Adresse: Pompeii.

*

Ja, lad os gaa ned og besøge Pompeii. Farvel, Vesuv. Og Bjerget puster til Svar som en Hval, det gnistrer i en Finregn af glødende Smaasten, den kvælende fede Røg rejser sig lodret, bøjer af og driver i et flosset Bælte hen under Himlen. Under os klatrer Appelsinlunde og Vingaarde i frodig Kappelstrid op ad Bjerget, histnede tindrer Middelhavskysten i blaanende Bølgers Straalespil, og trindt omkring springer smaa hvide Byer frem paa Bjergenes Sider og ler i Solen.

Ja vist, for naar Lavaen engang er kølnet og smuldret af Aarhundreders Regn og Vind og Menneskers Hakker, har Moder Jord ikke kraftigere Mælk i sine Bryster noget Steds at byde sine Børn. "Hvor der er gærende Kræfter, spirer det Aaret efter." Slagmarker, gødet af Menneskeblod, bærer yppige Afgrøder, siges det. Nationer, velkendt med Krige og Revolutioner, er Førere mellem Folkene. Underlige Verdenslov om Lidelse og Lykke, om Offer og Sejr.

Og der ligger da Pompeii, Byen, som Vesuv i et voldsomt Udbrud begravede under sit hushøje Askelag for 1800 Aar siden, og som glemtes og fik Lov til at ligge urørt, indtil vor Tid fandt den og nu er ved at udgrave den igen. Alt har Asken bevaret, om det saa er de fortvivledes Dødskamp. Ligene er smuldret væk, men hæld Gips i Hullet, der er i Asken efter dem, og lad Gipsen stivne, og du ser det hele: en Hund, der spjætter med sine fire Ben, en Mand, der er snublet med sine Nøgler i Haanden i et afmægtigt Forsøg paa at redde sine Penge, Stakkel, som end ikke kunde redde sit Liv, to unge elskende, der udenfor Teatret har fundet Døden, klyngende sig til hinanden.

Gennem Byporten med dens Statue af en eller anden Gudinde gaar vi ind i Gaderne, hvis Kampestensbrolægning er rileslidt af Vognenes Hjul, forbi Brøndene med Skaar af Pottelersspandene ved sig, Karrene med Mærker af Hænder, der i Aarhundreder har støttet sig mod Kanten, mens Pigerne ventede paa, at Spanden skulde løbe fuld. Her pranger Butikkerne endnu med deres Indskrifter, der om Hjørnet boede Bageren, og endnu laa der Brød i Ovnen, da man fandt den; i denne Gade breder Bankerne sig, der knejser endnu Templerne, her kommer Teatrene, saa fornemme private Boliger, nu Restaurationer, der et Bordel med Billeder af uovertræffelig Perversitet og Svinskhed; saa følger Badeanstalter, Sportspladser, Kirkegaarde - en Oldtidsby, en By af i Dag, grebet i Krebsen midt i sin

forrygende Travlhed af en Dommedag over levende og døde, nu rejsende sig genfærdsagtig af Graven, pegende paa sit Lig: ”Saadan var jeg, hvordan er I?”

*

Ad den anden Byport forlader vi den døde Stad, idet vi kaster et Blik til Morderen og Konservatoren, som uanfægtet pulser paa sin usynlige Kæmpecigar. Vi styrer hen mod Sole, den velsignede Restaurant, der ene af alle Spisesteder i Kongeriget Italien har en Ret, der hedder bankak og er Pandekager. Vi passiarer med Værtens Datter, den søde overbuttede Jomfru Maria, der beklager sig over ikke at kunne cykle, skønt hun kan, men da vil de unge Mænd regne hende for letfærdig, og over, at der i Pompeii ikke engang er en Biograf - - og jeg maa tænke paa det døde Pompeii, fem Minutter fra hende, der ligger hen med sine tre store Teatre; ak, lille Frk. Sole, gaa strengt i Rette med Deres Hr. Fader, De er født 2000 Aar for sent! Men nu vil vi gaa hjem og sove oven paa saa store Begivenheder som Vesuv og Pompeii og Pandekager, og i Morgen vil vi - for at ingenting skal mangle - sejle over og faa den verdensberømte Grotte med, som skrevet staar hos Baedeker.

*

Men Oplevelsen ved at besøge Capri er ikke den blaa Grotte; den faar man ganske simpelt ikke at se, fordi Vinden, der i Neapel var rolig og ligevægtig, nu pludselig er fuld af Capricer. Ved at lade sig kapre af et Par Gavtyve kan man blive roet ind i en halv Snes forskellige andre Grotter og konstatere, at Middelhavets Vand virkelig har det som en marxistisk Minister: der er ikke den Kulør, det ikke kan antage under varierende Forhold: violet og rødbrun og blaa og grøn.

Nej, Oplevelsen paa Capri er: her i Europa at se Kvinder anvendt som Æsler. Paa Torvet holder Øens Lastbil, der fragter Mursten op fra Havnen. Her møder Arbejderkvinderne fra 60 til 18 Aar med deres Kurve, som stoppes med - jeg talte indtil 14 - Mursten og ved forenede Anstrengelser ofte læsses paa Hovedet, hvorpaa Aseninden, altsaa Mennesket eller dog Kvinden, synkende i Hofterne og dirrende i Ryggen begiver sig af Sted 1 km eller mere - derhen, hvor Hus skal bygges. Ofte følges hun et Stykke paa Vej af en passiarende Mand eller Kæreste med Hænderne i Bukselommerne og en Snadde imellem Tænderne. Turistfruerne med den henrivende lille skæve Baret paa de barberede Lokker, i blaa Bukser og røde Bluser, med Salve paa Kinderne, lakrøde Negle og en Cigaret ligeglåd vippende i de kolorerede Næb - kaster et dovent Blik til dem ud fra de sværtede Øjenbryn og daser saa videre. Hvor meget Daglønnen er for dette Hestearbejde, aner jeg ikke. Stor kan den ikke være, da Huset saa blev umuligt at bygge.

En af de Dyder, jeg er stolt af at eje, er Sentimentalitet. Oh, Stalin, Stalin, lad os indtage Capri og kommandere disse to Arter af Damer til blot en Time at skifte Hovedbeklædning. Men Capri-Konerne er vel glade ved at have Arbejde, indvender mine Læsere, og kender ikke til andet Liv. Muligvis; de saa nu ikke glade, men haarde og onde ud. Og hvad er det

for en Nedværdigelse af Mennesket, at det skal være glad ved at være henvist til Mulæsels-Kaar?

Æsels-Kaar paa denne Menneskehedens skønneste Ø, hvor de Udvalgte bader Aaret rundt, hvor der aldrig er varmt og aldrig koldt, hvor Afgrøder myldrer op af hver Tomme Jord, og hvor selv Vandet klæder sig i Vinenes Farver!

Kaj Munk.